

Üç Çocuk Edebiyatı Yıllığı'ndan Önce ve Sonra

Mustafa Ruhi ŞİRİN

Ataköy, 1 Ocak 1986 Edebiyat tarihimizde modern anlamda çocuklara yönelik ilk şiir kitabı İbrahim Alâettin (Gövsâ) tarafından yazılan ve 1911'de yayımlanan *Çocuk Şiirleri* kitabıdır. Satı Bey'in edebiyat-ı etfal kavramına karşılık, İbrahim Alâettin ise, çocuk edebiyatı kavramını kullanmayı tercih etmişti.

Türkçede çocuk edebiyatı (1911) kavramının kullanımından bu yana 75 yıl geçmiş. TRT İstanbul Radyosunda geçen yıl *Dünden Bugüne Çocuk Edebiyatımız* programını hazırlarken *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* hazırlamaya karar vermiştim. On iki ay boyunca çocuk edebiyatını çalışmalarını izleyecek, bölüm yazılarını yazacak, yayınların değerlendirmesini yapacak yazı kurulu oluşturulması gerekecek.

Türkiye'de çocuk edebiyatı alanında bir yıllık çıkarmaya uygun bir ortam var mı? Çocuk yayıncılığındaki hareketliliğe rağmen, çocuk edebiyatı kültürüne yönelik etkinlikler henüz çok cılız. Çocuk edebiyatı yayıncılığındaki ağırlık ise çocuk klasiklerinden oluşuyor. Türkiye, çocuk kitabı yazarlığı evresinden çocuk edebiyatı yazarlığı eşiğine doğru bir eğilim içinde. Uzun yıllardır süren çocuk edebiyatı var mıdır yok mudur tartışması ise hâlâ gündemin ilk maddesi.

Çocuk Edebiyatı Yıllığı ile bu alanın yeni gündemleri belirlenebilir mi? Bu sorunun cevabını yıllığı hazırlama sürecinde bulmak mümkün olabilecek.

Ataköy, 7 Ocak 1986 *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* ön hazırlıkları için önce Meral Alpay'ı aradım. Geçen yıl hazırladığım *Dünden Bugüne Çocuk Edebiyatımız* radyo programında birkaç programda konuşmasına yer vermiştim. Meral Hoca ile 'iyi' sayılabilecek bir iletişim kurmuşum. Bugünkü ses tonu ise önceki ses tonundan farklıydı. Yazı Kurulu'nda yer almayı kabul etmedi. Cahit Zarifoğlu, Durali Yılmaz, Osman Olcay Yazıcı, İbrahim Sadri Eren, Hüseyin Öztürk, Mehmet Nuri Yardım, Sıtkı Kazancı ile bir yıl boyunca çocuk edebiyatı odaklı çalışmaları izleyeceğiz ve değerlendireceğiz.

Harbiye, 16 Ocak 1986 Haftanın iki günü Çağaloğlu'na gidiyorum. Kıtap dağıtımını yapan kuruluşlardan bu yıl basılmış ve satışa sunulmuş kitapları satın alıyorum. Dağıtımdaki kitaplara yer veren katalogların çoğu önceki yıllara

ait kitap listelerinden oluşuyor. Çocuk edebiyatı odaklı yayınevleri fazla değil: ABeCe, Altın Kitaplar, Arkadaş Kitaplar, Arkın Kitabevi, Can, Cem, Çekirdek, Damla, Erdem, Esin, Göze, İnkılâp ve Aka, Kelebek, Koza, Köyün Çocuğu, Kurtuluş, Kültür Bakanlığı, Kök, Mavibulut, May, Millî Eğitim Bakanlığı, Milliyet Çocuk, Oda, Örgün, Özlem, Redhouse, Remzi, Serhat, Sosyal, Tay, Tekin, Ya-Pa, Yalçın, Yeni Asya, Varlık Yayınları.

Milliyet Çocuk, Milliyet Kardeş, Can Kardeş, Diyanet Çocuk, Gül Çocuk, Selâm Çocuk, Türkiye Çocuk, Kumbara, Pamuk Çocuk, Şeker Çocuk, Başak Çocuk adlı çocuk dergileri haftalık, on beş günlük ve aylık yayımlanıyor. Bu yıl boyunca çocuk dergilerinde çocuk edebiyatı ürünlerine ne kadar yer verildiğini de daha somut verilere göre öğrenmiş olacağız.

Ataköy, 30 Ocak 1986 Türkiye’de renkli kitap basımı 1970’li yılların başından itibaren yaygınlaşmaya başlamış. Çocuk yayınlarında farklılaşma ve zenginleşme eğilimi de bu tarihten sonra ortaya çıkmış. Ragıp Paşa Çocuk Kütüphanesi, İstanbul Halk Kütüphanesi, Derleme Kütüphanesi, Beyazıt Kütüphanesi ve Taksim’deki Atatürk Kitaplığındaki çocuk kitapları bölümlerinden edindiğim izlenim de bu yönde. Çeviri kitap oranı yüzde 80’nin üstünde. Birinci sırada çocuk klasikleri. En yaygın tür ise, dünyadakine paralel olarak masal kitapları.

Çocuk kitabı yazarlarımızın sayısı çok az. Kemalettin Tuğcu hâlâ en çok okunan çocuk kitabı yazarımız. Ali Ulvi Elöve, Şükrü Enis Regü, Galip Naşit Arı, Rakım Çalapala, Mükerrrem Kâmil Su, Mümtaz Zeki Taşkın ise gündemdeki çocuk kitabı yazarlarımız. Eflâtun Cem Güney, Cahit Uçuk, Naki Tezel, Oğuz Tansel, Tahir Alangu, Hasan Lâtif Sarıyüce’nin masal kitapları da okunuyor. Gülten Dayıoğlu ve Muzaffer İzgü ise 1970 dan itibaren isimleri öne çıkan iki çocuk kitabı yazarımız oldu. Bu kıtlık içinde Ömer Seyfettin’in 1970’lerin başından bu yana ‘çocuk yazarı’ ilan edildiğini de not düşünüyorum.

1970 tarihine tekrar göndermede bulunacağım: Türkiye’de bir yanda çocuk edebiyatı var mıdır yok mudur tartışmaları yapılırken çok sayıda şair, hikâyeci, romancı, tiyatrocu, masal yazarı, çocuk kitabı yazmaya yöneldi. Çocuk kitabı yazan bu isimleri şöyle sıralayabiliriz: Fazıl Hüsnü Dağlarca, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Ülkü Tamer, Tarık Dursun K., Erol Toy, Burhan Günel, Cahit Zarifoğlu, Kemal Özer, İhmal Amca, Samim Kocagöz, Çetin Öner, Ayhan Boz fırat, Fakir Baykurt, Hasan İzzettin Dinamo, Yalvaç Ural, Müjdat Gezen, Refik Durbaş, İsmail Uyaroğlu, Abdülkadir Budak, Ali Yüce, Hakkı Özkan, İbrahim Örs, Abbas Cılga, Medeni Ferho, Niyazi Birinci, Nihat Behram, Işıl Özgentürk, Yaşar Kemal, Rıza Akdemir, Ahmet Efe, Hasan Demir, M. Yaşar Kandemir, Sebahat Emir, Fikret Arıt, Ayhan Boz fırat, Ülker A. Köksal, Güngör Dilmen, Vasif Öngören, Ümit Kaftancıoğlu, Ali Püsküllüoğlu, Adnan Özyalçın, Tahsin Yücel, Kemal Bilbaşar, Nezihe Meriç, Demirtaş Ceyhun, İsmail Sivri, Erdoğan Tokmakçıoğlu.

Yeni dönemin çocuk kitabı yazarlarının kitapları hakkında çok sayıda tanım yazısı yazıldı. Bu kitapların çocuklar tarafından okunduğu da söylenebilir. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuk kitapları istisna tutulursa, 1970 sonrası yazılan çocuk kitaplarının hiçbiri Behrengi'nin *Küçük Karabalık* kitabı kadar başarılı olamadı ve okunmadı.

Türkiye de çocuk kitabı resimleyen sanatçılarımızın sayısı çok daha az. İlk akla gelen isimler Ferruh Doğan, Tan Oral, Orhan Peker, Ferit Öngören, Mehmet Sönmez, Yıldız Aydemir, Yalçın Çetin, Selçuk Demirel, Osman Kehri, Mustafa Delioğlu. Karikatürist ve ressam ağırlı bu sanatçıların çalışmaları elbette önemli.

Ataköy, 18 Şubat 1986 Çocuk kitap çizerleri edebiyatımızın tarihî dönemeçlerine dair notlar alıyorum. Çocuk edebiyatı konusu edebiyat dergilerine henüz yansımış sayılmaz. Ne *Yansıma* dergisi (1976), ne de *Türk Dili* dergisinin çocuk edebiyatı sayıları (Ağustos 1977, sayı: 311; Nisan 1979, sayı: 331; Nisan 1985, sayı: 400) tanıtımla sınırlı bir çerçevede kalmıştır. Çocuk edebiyatı bağlamında etkili olmuş ilk yayın UNESCO'dan *Görüş* dergisinin çocuk edebiyatı özel sayısı olmuştur (Haziran, 1982, sayı: 6). Michel Tournier'in *Çocuklar İçin Yazmak Çocuk Oyuncağı Değildir* yazısını unutmam mümkün mü?

Yaşar Kemal'in *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* 1970 sonrası yazılan romanının yayımlandığını haber alınca Çağaloğlu'na gitmiş ve kitabı iki gün içinde okumuştum. Yaşar Kemal, çocuklar için ayrı bir edebiyat olmadığını savunuyordu. Buna rağmen, son romanını önce çocukların okumasını istediği hâlde kitabın sonunda Erdal Öz'le yaptığı söyleşide 'çocuklar için ayrı bir edebiyat biçimi düşünemiyorum' diyordu: 'Bir sanat yapıtını çocukların da anlamasını istiyorsak, yani dünyamızı daha az yaşamış bu az deneyli kişilerin de anlamasını istiyorsak, başka anlatım yolları, başka biçimler aramalıyız.' Yaşar Kemal'in 'başka anlatım yolları, başka biçimler'le anlatmak istediği çocuk bakışına göre yazılmış çocuk gerçekliğini yansıtan edebiyattır. Yaşar Kemal, edebiyatı ünitelere ayırmaktan yana bir tutuma uzak durmayı tercih etse de 'başka anlatım yolları ve başka biçimler' dediği edebiyatı geçiş dönemi edebiyatı ya da çocuk edebiyatı olarak adlandırmak da mümkün.

Bu notu günlüğüme düşmemin başka bir nedeni var: Türkiye'de çocuk edebiyatı tartışmalarından çocuk edebiyatı eleştirisine sıra ne zaman gelecek? Çeviri birkaç yazı dışında çocuk edebiyatı eleştirisi örneği yazı okumadım henüz. Zaman zaman kendime sorduğum bir soru var: Böyle bir ortamda *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* hazırlamak ne kadar doğru? Her yeni başlangıç hem soru hem de cevap olduğuna göre yıllığı hazırlarken cevabı da bulmuş olacağım.

Nişantaşı, 26 Şubat 1986 Örgün eğitim sisteminde çocukların okuyacağı kitapları Talim ve Terbiye Kurulu önermedikçe çocuk kitapları okul eşiklerinden içeri giremiyor. Tam anlamıyla totaliter bir devlet zihniyeti. Yazarlar yasak

kalkmadan da yazabilirler elbette. Ancak, eğitim ortamları edebiyatla okur yetiştirmeye uygun duruma gelmedikçe çocuk edebiyatının yeşermesi ve boy atması imkânsız gibi. Okuma-yazma öğreten fakat okuduğunu anlayan ve üzerinde düşünen, eleştirel okur yetiştiremeyen bir ülkede çocuk edebiyatının ciddiye alınması da imkânsız. Çocuğa verdiğimiz değer ne ise çocuğa yönelik sağlık, eğitim, hukuk, edebiyat ve sanat da bu algıyla sınırlıdır.

Çocuk edebiyatı odaklı ne yapılması gerekir? Kısaca, çocuk edebiyatı öğretimi, okuma kültürü programı, çocuk edebiyatı araştırmaları ve eleştiri çalışmalarının yapılması. MEB'nin Okuma Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi ya da enstitüsü kurması. Birkaç üniversitede enstitü ya da araştırma ve uygulama merkezinin açılması. Çocuk nüfusu yirmi milyona ulaşan bir ülke için bu kadarını yapmak gerçekten zor mu?

Harbiye, 6 Mart 1986 Çeviri çocuk edebiyatı yayıncılığında üç öbek var: Dünya çocuk klasikleri öbeği. Ünlü yazarların çocukluk anıları ve çocuklar için yazdığı kitaplar. Batı edebiyatı ağırlıklı resimli masal ve hikâye kitapları. Bu üç öbek arasında şiir yok gibi. Baş köşede *Çocuk Kalbi*, *Pinokyo*, *Robinson Crusoe*, *Polyanna*, *Heidi*, *Guliver'in Gezileri*, *Tom Sawyer*, *Pal Sokağı Çocukları*, *Jules Verne*'nin kitapları hâlâ çok okunuyor. Ve bu kitapların çoğu çeviri değil, hazırlama hatta uyarlama; Türkçeleri sorunlu, ne resimleri ne de tasarımları nitelikli. *Çocuk Kalbi*, *Polyanna*, *Heidi* gibi idealize çocuk anlayışını yansıtan, kalıplayıcı kitapların pabucunu dama atacak bir eleştiri ortamı da yok bizde. Son yıllarda ünlü yazarların çocukluk anıları ve çocuklar için yazdıkları kitapların çevirilerinin özenli olduğunu söyleyebilirim.

Çocuk yayıncılığımızın hızla gelişen ve çocuklara ulaşan kitap türü ise resimli masal ve hikâye kitapları. Andersen'in masalları yanında, Grim Kardeşler'in ve Perrault'nun masalları ile atbaşı yarışan ise Ezop ve La Fonten'in fablları ilk sırada. Resimli *Binbir Gece Masalları*'nın kendine özgü bir ağırlığı olduğu da söylenebilir. Türk masallarının üzerindeki ilgisizlik sarmalı ise yakın bir gelecekte kalkacak gibi görünmüyor. Çocuk yayıncılarının resimli kitap kiralama yolunu tercih ettiği sürece çocuk kitabı çizerliğinin önü açılmayacak.

Harbiye, 17 Mart 1986 *Cumhuriyet* gazetesinin Mart 1986 Kataloğu'nda, klasik çocuk kitapları üstüne üç soruluk bir soruşturmaya yer verilmiş: Bu konuda görüş bildiren isimleri Türkiye'de çocuk edebiyatına ilginin boyutu açısından not düşünüyorum: Muzaffer İzgü, Zeyyat Selimoğlu, Refik Durbaş, Meral Alpay, Samim Kocagöz, Turhan Özüdü, Enver AYTEKİN, Mustafa Balel, Aygören Dirim, Fatih Erdoğan, Mehmet Başaran, Gülten Dayıoğlu, Abdurrahman Dilipak, Hasan Kondu, Tomurcuk Erzik, Nebi Dadaloğlu, İbrahim Örs, Çağla Erdoğan, Hasan Kıyafet, Fikret Otyam, Talip Apaydın, Mehmet Seyda, Mümtaz Zeki Taşkın, Mustafa Ruhi Şirin, Aziz Nesin, Çetin Öner, Müjdat Gezen, Hikmet Altınkaynak.

Soruşturma, son yıllarda yayımlanan çocuk kitabının sayısının gözle görülür azaldığı gözlemine dayanıyor. Bendenizin gözlemi ise aksi yönde. Çocuk edebiyatı yayıncılığında ise bir çeşitlenme de var. Buna karşılık çocuk edebiyatı üzerine çok az yazı yazılıyor. Soruşturma sonunda *Cumhuriyet Kitap Kulübü Üyeleri*'ne üç kitap adı önermemiz istendi. Cahit Zarifoğlu'nun *Serçe Kuş*, Yalvaç Ural'ın ise *Müzik Satan Çocuklar*, Vasconceles'un *Şeker Portakalı*'nı önerdim.

Harbiye, 9 Nisan 1986 Çocuk dergilerinde çocuk edebiyatı ürünlerine iki-üç sayfa yer ayrılıyor. Çoğu, dizi olarak yayımlanan çizgi roman ağırlıklı. Gazete ve bankaların çocuk dergileri ise reklamlarla tanıtılıyor. Meral Alpay'ın tespiti göre Mümeyyiz'den (1869) bu yana 324 çocuk dergisi yayımlanmış (*Türk Çocuk Edebiyatı, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* (1979-1980), sayı 8-9, sayfa: 167-191). Bu dergilerin bir kısmı ise çizgi roman dergisi. Türkiye'de çocuk modernleşmesi bağlamında çocukluğun dönüşümü, yeniden üretilmesi ve inşa edilmesi süreçlerinde çocuk dergileri birincil kaynaklar arasında önemli bir yere sahiptir. Çocuk dergilerindeki edebiyat örnekleri üzerinden yapılacak araştırmaların sonuçları ile çocukluk tarihi ve çocuk modernleşmesinin boyutlarını daha kolay kavrayabiliriz.

Ataköy, 25 Nisan 1986 Çocuk edebiyatı arşivimde sakladığım 1928 sonrası yazılmış önemli makale ve araştırmalara zaman zaman göz gezdiriyorum. Çocuk edebiyatı bağlamında yazdığım kısa yazıları yıl boyunca gazete ve dergilere göndereceğim.

Tahir Alangu'nun *Çocuk Kitapları Üstüne* (1965) yazısı, çocuk edebiyatı ve kitapları konusunda kuşatıcı bir yazı. Doğan Kardeş Yayınları çocuk romanı yarışması nedeniyle yazıldığı hâlde, Meşrutiyet'ten 1940'lara kadar çocuk edebiyatı denince çocukları eğitecek manzumeler anlaşılıyordu. İlk atılım ise II. Dünya Savaşı sonrası başlamış. Bu dönemi iki devreye ayırıyor Tahir Alangu: Çeviri ve telif romanlar evresi. Yazının yazılışından bu yana 21 yıl geçmiş. İkinci evrede çocuk edebiyatının bütün türlerinde az da olsa ve nitelik sorunu bulunsa da gelişme ve ilerleme kaydettiğimiz söylenebilir.

Ataköy, 26 Mayıs 1986 Bizde çocuk edebiyatı kültürü ile ilgili kitaplar, Enver Naci Gökşen, Kemal Demiray, A. Ferhan Oğuzkan'ın kitapları dâhil, öğretmen okulları için hazırlanmış ve türleri tanıtıcı kitaplardır.

Çocuk edebiyatını gündeme alan *Nesin Vakti Yıllığı* her yıl Erdal Öz'ün değerlendirmelerine yer veriyor. 1982 yılı değerlendirmesinde *Türk Edebiyatı Dergisi*'nin Ocak 1983 tarihli 111. sayısına yer vermiş. Erdal Öz, Ahmet Kabaklı'nın yazısı dâhil, 'beğendiği' hiçbir yazı yok dergide. "*Çocuk Kitapları*" başlıklı yazımda dinî içeriğin çocuk kitaplarına nasıl yansımaları gerektiğine ilişkin görüşlerim de birhayli Erdal Öz'ün canını sıkmış. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*'nı basılır basılmaz Erdal Bey'e göndereceğim.

Ataköy, 11 Haziran 1986 Yazı Kurulu ile bu yılın ilk yarısını değerlendirdik. Okul öncesi çocuk edebiyatı ve çocuk dergilerindeki çocuk edebiyatı ürünleri dışında ilk altı ayda, çocuk edebiyatı yayıncılığı bağlamında değerlendirmeye esas olacak çok az sayıda kitap yayımlanmış. Çocuk edebiyatı üzerine yayımlanmış yazı da okuyamadık. Doktora tezi ve araştırma da yok. Bugünden itibaren çocuk edebiyatı temaları ile ilgili 'soruşturma' başlığı altında görüş alınmasına karar verdik. Yıllıkta, çocuk edebiyatı yazarlarıyla yapacağımız konuşmalara da yer vereceğiz. Dünyadan birkaç yazarla da konuşma gerçekleştireceğiz. Necati Zekeriya ülke değerlendirmesi bölümünde *Yugoslavya'da Çocuk Edebiyatı* bölümünü hazırlayacak.

Ataköy, 13 Temmuz 1986 *Çocuk Edebiyatı Yıllığı'nın* birinci bölümünü *Çocuk Edebiyatı El Kitabı* başlığı altında düzenleyeceğiz. Bu bölüm, *Çocuk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatımızın Kaynakları, Çocuklar için Edebiyat* konulu yazılardan oluşacak. Yıllığın ikinci bölümünde 1986'da yıl boyunca yapılan çocuk edebiyatı odaklı çalışmalarını değerlendireceğiz.

Ataköy, 7 Ağustos 1986 Çocuk edebiyatında kaynaklardan yararlanma konusu henüz yazar ve sanatçılarımızın gündemine girmiş sayılmaz. Sözlü ve yazılı verimlerin çocuk gerçekliğine ve çocuk dil dizgesine göre yeniden yazılmasının kültürel devamlılık açısından hayati öneme sahip olduğunu düşünüyorum.

Tahir Alangu'nun masallarla ilgili şu paragrafını kaydediyorum günlüğüme: *Masal basamağındaki çocuklar için bizim halk masallarımızın derlenmesi işi ta Cumhuriyet yıllarına kadar gecikti. Ama masalların yaş basamaklarına göre değerlendirilmesi işi halâ başarılı bir yazı kolu olarak öncüsünü bekliyor. İşte bundan dolaydır ki, eski nesiller masal deyince Grimm ve Andersen masalları çevirileri ile beslenir.* (1965)

Harbiye, 5 Eylül 1986 Fakir Baykurt'un 1977 Demokratik Eğitim Kurultayı'nda sunduğu *Çocuk Edebiyatı* bildirisinin ilk iki cümlesi şöyle: *Çocuk edebiyatı konusuna, bir ana politikanın ayrıntılarından biri olarak bakmak gerekir. Ama önemli bir ayrıntı...*

Türkiye'de çocuk politikası yok diyemeyiz: Türkiye'de devletin istediği kadar ve istediği yönde çocuk politikası var. Okuyan, okuduğu üzerinde düşünen, eleştiri yapabilen nesiller istemeyen bir politika bu. Eğitim sistemi tam anlamıyla kalıplı. Çocuk kitaplarının çoğunluğu kalıplı işleve sahip. Talim ve Terbiye Kurulu da çoğunlukla kalıplı içerikteki kitapları öneriyor. Çocuk edebiyatının yönü, geliştirici bir edebiyattan yana olmalıdır. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, yenilikçi ve çocuğu geliştirici yönde edebiyatın nasıl olması gerektiğini hatırlatabilirse amacına ulaşmış olacak.

Ataköy, 22 Eylül 1986 Cahit Zarifoğlu ile yıllığın El Kitabı bölümüne girecek yazıları gözden geçirdik. Bu bölümde yıllık için yazılmış en özgün yazılar A. Turan Oflazoğlu'nun *İçimizdeki Çocuk* ve önerim üzerine Cemil Meriç'in

yazdığı *Çocuk Edebiyatı* başlıklı yazılarıdır. Bedri Rahmi Eyüboğlu'ndan seçtiğimiz *Çocuksu* yazısı ise bugün yazılmış kadar yeni ve taze.

Harbiye, 4 Ekim 1986 Meral Alpay'ın *Türk Çocuk Yayınları Geçmişi ve Bugünü* makalesini okuyunca kısa bir açıklama yapmak zorunlu oldu (*Güneydoğu Avrupa Araştırmaları* dergisi, 1979-1980 sayı: 8-9 ....). Meral Hoca, Eflâton Cem Güney'in 1956'da *Açıl Sofram Açıl* ve 1960'da *Dede Korkut Kitabı*yla Hans-Christian Andersen ödülünü iki kez kazandığını yazmış. Bu bilgi, çok sayıda kaynakta benzer şekilde yer alıyor. Cahit Uçuk'un 1958'de *Türk İkizleri* ile armağan kazandığı bilgisine de aynı kaynaklarda yer verilmiş. Necatigil'in *İsimler Sözlüğü*'nde yer alan bu bilgi de doğru değil. Necatigil'in Eflâton Cem ve Cahit Uçuk'la ilgili cümleleri şöyle: *Hans Christian Andersen Medal Kurumu, içinde Eflâton Cem'in Açıl Sofram Açıl kitabındaki masalları, 11 eser arasında en mükemmeli kabul etti, ona Andersen Edebiyatı Sertifikası verdi (1956). Yazar, Dede Korkut Masalları ile aynı armağanı ikinci defa aldı (1960). Cahit Uçuk'un Türk İkizleri için ise Milletlerarası Çocuk Kitapları Birliği'nin Hans Christian Andersen Yarışması'nda Şeref Armağanı aldı (1958)* ifadesi yer alıyor. Her iki yazarın belgelerini gördüm. Ne yarışma ne de armağan söz konusu. Her iki yazarımız belirtilen yıllarda ödül için önerilen adayların yer aldığı şeref listelerinde yer almıştır. Bu da elbette önemli.

Ataköy, 17 Ekim 1986 *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*'ni basacak yayınevi bulamadık. Kardeşim Mümtaz'ın adına Gökyüzü Yayınları'nı kurduk. Maaşımdan başka gelirim olmadığı gibi şimdilik başka bir kaynak ihtimali de yok. Bakalım çocuk edebiyatı için hayal ettiğimiz bu ilk yıllığı yayımlayabilecek miyiz!..

Ataköy, 2 Kasım 1986 Çocuk kitabı yazarı, çizeri, editörü, yayıncısı, kültür insanları ve akademisyenlere gönderdiğimiz 'soruşturma' sorularına 80'in üzerinde yazar, yayıncı ve çocuk kitabı çizeri görüş bildirdi. Cemal Süreya'yı aradım, henüz yazamadığı için mahcubiyetini ifade etti. Aralık sonuna kadar tekrar arayacağım. Soruşturmalara görüş bildirmeyenlere gelince: İsimleri kaydetmenin ne onlara ne de çocuklara yararı var.

Ataköy, 28 Aralık 1986 Yazı Kurulu'nun karar toplantısını yaptık bugün. Bölüm yazılarını yazacak arkadaşlara bu yıl içinde yayımlanan kitap, dergi ve yazıları gönderdim. Bölüm yazıları ocak ayının ikinci haftasında yazılmış olacak.

Ataköy, 17 Ocak 1987 Cemal Süreya, yıllık için yazacağı yazıyı yetiştiremeyince çocuk edebiyatı konusundaki görüşlerine *Gösteri dergisinin* Ocak sayısında yer vermiş. Edebiyat-çocuk edebiyatı tartışmalarına yeni bir boyut kazandıran görüşlerini günlüğüme kaydediyorum:

"646. Gün

M. Ruhi Şirin adlı arkadaş yeniden telefon etti. Çok utandım. Nicedir söz verdiğim hâlde düzenledikleri anket sorularına bugüne dek karşılık verememiştim. Ço-

çocuklar için ayrı bir edebiyat olmalı mı? Akşam, oturdum, birkaç satır yazdım:

Ayrı bir çocuk edebiyatı olmaması kanısındayım. Biri diyecek ki “Ama var böyle bir edebiyat!” Var, var olmasına; ne ki, olması gerektiği için değil, kendisi var olmak istediği için. Geçende bir arkadaş Saçak’taki bir soruşturmaya verdiği karşılığta ne güzel soruyordu: “Çocuk yazar var mı?” diye.

Çocuklar için edebiyat... O zaman “ilkokul çıkışlı altmışlıklar” edebiyatından niçin söz edilmesin? Bir “dalğışlar edebiyatı”ndan? Gerçekte bunlara da varım. Ama bir “çocuk edebiyatı”na, yoo!

Edebiyat vardır. Çocuklarda ondan kendilerine göre koparabildiklerini alırlar. Çocuğu küçümseme yatıyor “çocuk edebiyatı” sözünde. Bırakalım, çocuk da yüzmeyi (okuma-yazma) öğrendikten sonra bizim girdiğimiz denize girsin.

Bilginin çocuklara ayrı bir aktarılış biçimi olabilir. Olmalıdır. Ama “çocuk Süleymaniyesi”ni kabul edemem. Kahramanı çocuklar olan romanlar vardır... Ama niçin çocuk romanı olsun? Çocuk politikası var mı? Çocuk belediyesi?

İnsanlık tarihinde çocukluğun tarihi de yeni sayılır. Yeni hayat serüveni içinde, çocuklara gerekmeyen yerlerde ayrı işlemler uygulama. Wilhelm Reich çocukları nasıl sömürdüğümüzü onlara her yönden nasıl bir zindan ve kölelik hayatı yaşattığımızı uzun uzun anlatır yapıtlarında. Erkekler, kadın kölelerine, onların köleleri olduğunu anlatmak için çocukluğu kurdular.

S. Firestone, Orta Çağ’da çocukluk diye bir kavramın geçerli olmadığını söyler. Ne çocuk giysileri vardır o çağda, ne oyuncaklar, ne de çocuk konuşması. Bütün bunları büyük bir sapkınlık olarak niteler ve daha çok Rönesans’tan sonra ortaya çıktığını ekler; önceki çocuklar “küçük boy” insanlardı; çiraklar da onlardı, hizmetkârlar da...

Çocuk henüz “ekmek” diyemiyor da, “epe” diyorsa, ona kalkıp “epe” diye söz etmeyelim ekmekten. O zaman “epe”den ekmeği geçim süreci uzar, ya da hiç değilse, biz uzamasını istiyoruz demektir. Çocuk edebiyatı budur. Hele günümüzdeki gibi özelleştirilmiş; karışık biçimleri, tecimsel kuralları bulunmak istenmiş bir çocuk edebiyatı. İnsanın daha baştan aşağılanması...

Günümüzde ilkokulu yeni bitirmiş 11 yaşında bir çocuğa özel liselerin, Anadolu liselerinin sınavları için yükletilen çok kökenli karmaşık bilgileri düşünüyorum. Bir de bilgi olmaktan çıkmışsa da, çocuk bilgilerimi bunlar? Bunları öğreneceğine güvenilen kişi niçin Çehov’u, Sait Faik’i anlayasın...”

Ataköy, 19 Ocak 1987 Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987'nin kapak tasarımını Reha Yalnızcık gerçekleştirdi. Dün gece Reha Bey'in evinde gece yarısına kadar kapak üzerinde çalıştık... Reha Yalnızcık'ı önce çocuklarla düzenlediği resim atölye çalışmalarından tanıdım. Reha Bey, çocuk ve yetişkinlerin birlikte yaptığı bu resimleri *Her Gün 23 Nisan* başlığı altında düzenleyerek sergi açmıştı. Çocuklar için resim müzesi hayalini anlatırken sakalları titriyor; açılacak müzenin bekçiliğine de dünden razı... Reha Bey, Erdem Yayınları için 1983-1986 yılları arasında hazırladığım 100 çocuk kitabının kapak tasarımlarını gerçekleştirmişti. Bu kitapların iç resimlemeleri ise kapak tasarımlarının niteliği açısından tam tezat. Dizinin kapaklarından sergi açma düşüncemizi bakalım gerçekleştirebilecek miyiz!..

Harbiye, 25 Ocak 1987 Cahit Zarifoğlu, yıllığın ne zaman basılacağını benim kadar merak ediyor. Aycan Grafik'ten Hasan Aycın'ı bugün aradık ve konuştuk. Cahit Bey bir haftalık süre verdi Hasan'a. Mustafa Kutlu ile yıllığa girecek desenleri de seçtik. Sahi, yıllığın çıkmasını başka merak eden var mı?..

Harbiye, 8 Şubat 1987 İbn Sinâ'nın şaşırtıcı bir görüşü ile karşılaştım: *Çocuk altı yaşına gelince zihin bakımından da gelişmesini sağlamak üzere onu bir eğitmene teslim etmek gerekir. Fakat, çocuğu devamlı şekilde kitapla meşgul etmekten kaçınmalıdır...* Yazı kültürünün zihni besleyen mama olduğu kabul edilir. Çocuğun okuma ilgisi ile zihin gelişimi arasındaki ilişki biliniyor. İbn Sinâ'nın çağında çok mu kitap vardı? Ya İbn Sinâ ders kitaplarını bile okuyamadan okulu bitiren çocuklarımızı tanısaydı ne derdi acaba?

Ataköy, 21 Mart 1987 Yıllığın prova baskısını bugün gördüm. İlan sayfaları hariç 690 sayfa. 293 sayfasını *Çocuk Edebiyatı El Kitabı* bölümüne ayırdık. 295'inci sayfadan itibaren 1986'da *Çocuk Edebiyatı* bölümü başlıyor. Yıllıkta söyleşilerine yer verilen yazar, çizer ve yayıncılar: Kemalettin Tuğcu, Yalvaç Ural, Fatih Erdoğan, Can Göknil, Reha Yalnızcık, Cahit Zarifoğlu, Necati Zeke-riya, Niyazi Birinci, Mustafa Ruhi Şirin, Ramazan Gökalp Arkın, Gürbüz Azak, Haydar Sanal, Bahattin Alkaç-İsmet Ketten, Peterz Hertling (Almanya), Helge Andersen (Norveç). Yıllıkta çocuk edebiyatı kültürü ile ilgili sekiz soruşturma için görüş bildiren yazarlar: Yahya Akengin, Hikmet Altınkaynak, Derya Altıntren, Mehmet Başaran, Sevinç Çokum, Gülten Dayıoğlu, Hasan Demir, Tarık Dursun K., Subutay Hikmet Karahasanoğlu, Mübeccel Gönen, Serpil Ural, Gürbüz Azak, Banu Tülümen Yalçın, Ahmet Efe, M. Yaşar Kandemir, İsmail Kara, Erdal Öz, Samim Karaca, Fırat Kızıltuğ, Erol Sayan, Yalçın Tura, Tülin Yakarçelik, Mustafa Özer, Işıl Özgentürk, Hakkı Özkan, Cemal Süreya, Ülkü Tamer, Mümtaz Zeki Taşkın, Osman Olcay Yazıcı, A. Vahap Akbaş, Hayri Bilecik, Mehmet Başaran, Mustafa Kutlu, Mustafa Miyasoğlu, M. Yaşar Kandemir, Rüştü Asyalı, Muhsin İlyas Subaşı, Nail Tan, Ahmet Taşgetiren, Erdal Öz, Ayla Ağabegüm, Gürbüz Azak, Cahit Zarifoğlu, Durali Yılmaz.

Mustafa Kutlu'yla seçtiğimiz desenler yıllığın biraz olsun güler yüzlü olmasını sağlamış. Yıllık, 8 bin 500 adet basılacak. 5 bin adetini *Türkiye Çocuk Dergisi* dağıtacak.

Ataköy, 5 Nisan 1987 *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* 1987'nin basılmış ve ciltlenmiş olduğunu görmekten dolayı bahtiyarım. Yarın, 200 yıllığı yazısı olanlara postayla göndereceğiz. Bu yıllığın ideolojik eleştirilerin hedefi olacağını seziyorum. İçinde bulunduğumuz dönem tarafların birbirini yok saydığı bir evre. *El Kitabı* bölümünü ayrı bir kitap hâlinde yayımlamayı düşünebilirdik. İlk yıllık, çocuk edebiyatı tarihimize bugün merhaba, dedi. Bendenizin çocuk ödevi için de kayda değer bir gün bugün.

Ataköy, 21 Mayıs 1987 1987 yıllığı her çevrenin ilgi ve merakıyla karşılandı. Gazete tanıtım yazıları yanında benimle yapılmış birkaç kısa söyleşi ile yıllık tanıtıldı.

1988 yıllığını küçük boy bir kitap olarak öngörüyoruz. Yazı Kurulu, Cahit Zarifoğlu, Nurettin Albayrak, Can Göknil, Sevinç Çokum, Muammer Erkul'dan oluşacak. 1987 Gökyüzü Yayınları'nın Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü de duyurmaya başladık. Bu yılki ödül, 'çocuklar için şiir' dalında verilecek.

Geçen yıl Enver Naci Gökşen Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü duyurmuş sonuçları vefat tarihi olan 14 Ocak'ta açıklamıştık. Orhan Şaik Gökyay, Gültekin Samanoğlu, Mustafa Necati Karaer, Aydın Oy, Hikmet Altınkaynak, Tarık Dursun K. ve bendenizden oluşan Seçici Kurul, birinciliğe Mehmet Güler, ikinciliğe Mümtaz Zeki Taşkın, üçüncülüğe Ayla Çınaroğlu'nu değer buldu; Abbas Çılga ve Ahmet Tezcan'a Seçici Kurul Özel Ödülü verilmesi kararlaştırıldı. Seçici Kurul'un değerlendirme sürecinde çocuk kitabı değerlendirme ölçütleri değil de tanınmışlık ve 'ideoloji'nin ağırlığını hissetmiş ve rahatsız olmuştum. Bir daha bu tür Seçici Kurullara davet edildiğimde daha özenli davranacağım.

Ataköy, 8 Haziran 1987 Dün vefat eden Cahit Zarifoğlu'nu bugün Küplüce Mezarlığı'na defnettik. Yıllığın günlüğüne şu notu düşmeliyim: *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* hazırlama düşüncemi ilk paylaştığımda heyecanlanmış ve 'yıllık için kâğıt bile taşırım' demişti. 1988 yıllığını Cahit Zarifoğlu'na ithaf edeceğiz ve yıllıkta çocuklar için yazdığı metinlerden özel bir bölüm hazırlayacağız.

Harbiye, 17 Haziran 1987 *Cumhuriyet* gazetesinin kitap eki *Çerçeve*'nin Haziran sayısında Fatih Erdoğan'ın 'Bir Yıllık ve Çocuk Edebiyatı' yazısı yayımlandı. Fatih Erdoğan, yıllığı hazırlama yöntemi ve yıllıkta yer alan görüşlerden ziyade yazılarıma odaklanarak eleştiriyor yıllığı. Kimi çevrelerde yapıldığı gibi, yıllığı "konuya daha çok dinsel açıdan yaklaşmaya çalışan görüşlerin ağır bastığı bir yıllık" ilan edivermesi hiç şaşırtıcı değil.

Yıllığın, *Çocuk Edebiyatı El Kitabı* ve 1986'nın değerlendirildiği yıllık bölümden oluşması, yıllık geleneğine uygun olmadığı yapıcı bir eleştiri. Ancak,

El Kitabı'nın Çocuk Edebiyatı ve Çocuklar için Edebiyat bölümlerinde İbrahim Canan'ın iki yazısının dinî içerikleri nedeniyle Fatih Erdoğan'ın da yıllığı dinsel odağa yerleştirmesi ise nesnellikten yoksun bir çaba. Fatih Erdoğan; yazısının son cümlesi, 'Darısı, konuyu zamanında önemsemeyenlerin başına' ile bu kadar hayıflanmasına ise hiç gerek yoktu. Bir gün, çocuk yayınlarının 'ticari' yönüyle ilgili olmadığını fark etmesi ise bendeniz için yeterli. Çocuk edebiyatı ekseninde yaptığım çalışmalar nedeniyle Şükrü Elçin ve Erdal Öz'den sonra üçüncü kişi olarak hakkımda eleştiri yazdığı için Fatih Erdoğan'a teşekkür ediyorum. Yılığa emeği geçenlere saygının gereği olarak cevap hakkımı kullanacağım.

Ataköy, 15 Aralık 1987 Fatih Erdoğan'ın *Cumhuriyet* gazetesi *Çerçeve* Kitap Eki'nin Haziran sayısındaki yazısı için yazdığım cevabi yazı, engellemelere rağmen, Mürşit Balabanlılar'ın özel çabasıyla altı ayın sonunda Aralık sayısında yayımlandı. Yazıdan bugüne not düşmeyeceğim; okumak isteyenler kaynağa ulaşabilir. *'Bir Yıllık ve Çocuk Edebiyatı' Yazısı Üzerine* başlığı altında yayımlanan yazı *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987'nin savunması* yanında, yalnızca Fatih Erdoğan'a değil, çocuk edebiyatını tekellerinde gören çevreye de cevaptır.

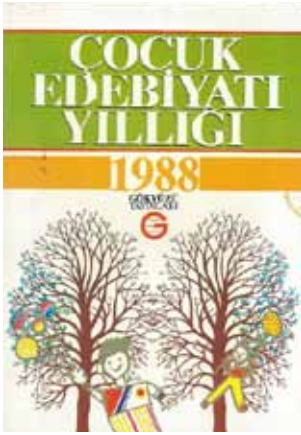
Yıllık incelendiğinde kolayca fark edileceği gibi, *El Kitabı* ve *Yılık* bölümlerinde, bu alana yönelen her çevrenin görüşüne yer verilmiştir.

Meral Alpay'a yıllık hazırlama düşüncemi açtığımda karşılaştığım üslupla, yıllığı eleştirenlerin yaklaşımı hemen hemen aynı. TRT İstanbul Radyosu'nda 1985 yılında hazırladığım ve 39 programdan oluşan *Dünden Bugüne Çocuk Edebiyatımız* adlı radyo programının yayınlandığı günlerde Meral Hoca'nın övgülerinin niçin eleştiriye dönüştüğünü ve kaynağını da bilmiş olmam gerçeği değiştirmiyor. Kültür, sanat, edebiyat mahallesinde olduğu gibi, çocuk edebiyatı mahallesinde de 'kendilerine' benzemeyenlere yer yok. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987'nin yayımlamakla Türkiye'nin bu ikilemini öğrenmiş olmak da az şey sayılmaz.*

Ataköy, 22 Aralık 1987 İkinci yıllığın kapak tasarımını yine Reha Yalnızcık hazırladı ve ücret kabul etmedi. Yıllık, 7 Ocak'ta basılmış olacak.

Niçin çocuklar için yazmıyorsunuz? Soruşturması bölümünde Beşir Ayvazoğlu, Ebubekir Eroğlu, Emine Işın, Selim İleri, Mustafa Kutlu, Hilmi Yavuz'un görüşleri yer aldı. Banu Gürsaler Syvertsenin Astrid Lingrenle (İsveç), Fatih Emin'in Mahmut Çelebi (Ürdün) ile yaptığı iki konuşma yer alacak ikinci yıllıkta. İkinci yıllık 1987 yılını kapsadığı gibi, çocuk edebiyatı yazılarına da yer verdik. Yıllık 5 bin adet basıldı. İkinci yıllığın kapağında çocukların çizdiği sırt sırta binmiş üç kuş figürü. Bu yıllığı daha çok sevdim. Sevincimin nedeni ise yıllığın seçki bölümlerini çocukların da okuyabilecek olması.

Harbiye, 27 Ocak 1988 Üçüncü yıllığın yazı kurulu Beşir Ayvazoğlu, Mustafa Kutlu, Necmettin Turinay, Serpil Ural, Mevlâna İdris Zengin'den oluşacak.

Ataköy, 4 Haziran 1988 Gökyüzü Yayınları 1987 Çocuk Edebiyatı Ödül Töreni'ni bugün gerçekleştirebildik. Cahit Zarifoğlu'nun 7 Haziran 1987'de vefatı nedeniyle değerlendirmeyi Abdullah Uçman, Beşir Ayvazoğlu, ve bendenizden oluşan Seçici Kurul yaptı. On sekiz dosya arasında birinciliğe değer eser bulunamadı. Mevlâna İdris Zengin, *Kuş Renkli Çocukluğum* eseriyle ikincilik, A. Vahap Akbaş *Kuş Olsun Yüreğim* eseriyle üçüncülük ödülüne; *Bir Masal Söyle* dosyasıyla Ahmet Efe, *Hayaller ve Gerçekler* dosyasıyla, M. Halistin Kukul, *Sevginin Gülleri* eseriyle Rıfky Kaymaz Özendirme Ödülü'ne değer bulundular... Ödül töreninde Fırat Kızıltuğ'un bestelediği çocuk şarkılarını Esm

Başbuğ seslendirdi. Bu yıl ki *Çocuklar İçin Masal Yarışması*'nın son başvurusu 1 Kasım 1988.

Ataköy 6 Aralık 1988 Bizde çocuk edebiyatının niçin geç geliştiği tartışması çok eski sayılır. Henüz, çocuk edebiyatı tarihimiz de yazılmış değil. Sözlü gelenek ve yazılı evre bütün dönemleriyle yazar, ürün ve dönem ilişkisi içinde yazılabilirse çocuk edebiyatımızı daha nesnel değerlendirme imkânına kavuşabiliriz.

İlber Ortaylı, *Tanzimat Döneminde Çocuk Edebiyatı Üzerine* (Sadun Aren Armağanı, 1988) adlı kısa makalesinde, çocuk edebiyatımızın gelişmemiş olmasını, çocuğun dilini bilmeyişimize, üslubunu kavrayamayışımıza ve çocuklara okumayı sevdiremeyişimize dayandırıyor. İlber Hoca, yazısında çocuk edebiyatının ve eğitiminin ciddiye alınmadığını, çocuk edebiyatının geliştirilmesi ve sözel kültürden yazılı metinlere dönüştürülmesinde Batı'ya özgü olduğunu da hatırlatıyor. İlber Hoca haklı: Ne zaman çocuğa eğilirsek, o zaman çocuk dilini öğrenmeye başlayacağız. Kaynaklardan yeni bir edebiyat inşa etmeyi ve çocuk gerçekliğine dayalı yeni çocukluğun edebiyatını yapmayı öğrendiğimizde çağdaş çocuk edebiyatımızı kurmaya yönelmiş olacağız.

Ataköy, 20 Aralık 1988 Reha Yalnızcık üçüncü yıllığın da kapağını basılmaya hazır olarak getirdi. Kapakta çocukların çizdiği iki ağaç, iki çocuk figürü, balonlar ve çocuk yüzü bir güneş. Reha Bey, resmi çizen çocukların adlarını bildirince isimleri günlüğüme kaydedeceğim.

Ataköy, 17 Şubat 1989 Üçüncü yıllık basıldı. 1988 yılı ile sınırlı değerlendirme yanında iki özel bölüme yer verdik: Gökyüzü Yayınları'nın 1988 Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü *Karanfilli Dev Amca* kitabıyla Ahmethan Yılmaz kazanmıştı. *Karanfilli Dev Amca*, fantastik türde yazılmış iyi bir ilk örnek. Ahmethan Yılmaz'ın yolu açık olsun.

1989 yıllığının ikinci özel bölümünde Gülten Dayıoğlu, Ahmet Efe, Üzeyir Gündüz, Nevzat Yüksel, Kemalettin Tuğcu, Renate Welsh (Avusturya), Ge Cui Lin (Çin) ile çocuk edebiyatı üzerine yapılan konuşmalar yer aldı.

Üçüncü yıllığın *Sunuş* yazısının son paragrafına yazdığım şu cümle ise şöyle: Yıllığın yayımına ara vermek zorunda kalıyoruz ... Bu cümlelerin gerekçesi ise uzun: Kısaca not düşmek gerekirse, bir cümle ile görüşüm şudur: Türkiye’de henüz çocuk edebiyatı yıllığını besleyecek edebiyat örneği ve eleştiri ortamı yoktur.

Ataköy 23 Temmuz 1990 Hüsrev Hatemi

Hoca aradı ve Zehra İpşiroğlu’nun bugünkü *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan “Türkiye’de Çocuk Eğitimi ‘Çağdışı’ yazı dizisini okumamızı önerdi. Yazıyı okudum. Yazının ortasında “Ölü Ozanlar Derneği” filminden, baskıcı eğitim sistemine karşı ‘eleştirel düşünme’yi koyan bir öğretmen ve sınıfın çarpıcı fotoğrafına yer verilmiş. Dizi yazının ilk bölümü Peter Weir’in “Ölü Ozanlar Derneği” filminden hareketle, gelenekçilik, ulusçuluk, disiplin ve erdemlilik ilkelere dayalı bir eleştiri yazısı. İpşiroğlu’nun “Türk gücü ve Müslümanlığın üstün din olduğunu anlatan vurdulu kırdılı çizgi romanlara ve savaş öykülerine” yer veren hedef gösterici yazısı eleştiri ile jurnalcilik arasında gidip geliyor.

Ataköy, 24 Temmuz 1990 Zehra İpşiroğlu’nun bugünkü *Cumhuriyet* gazetesindeki dizisinin başlığı: Zehra İpşiroğlu “Eleştirel Bakışta ‘tek doğru’ yok”. Yazı dizisinin ikinci bölümü ile, ‘köktendinci çevreler’in çocuk ve gençlik edebiyatını nasıl ‘araç’ olarak kullandıklarına yönelik jurnalciliği sürdürüyor. Hem hedef gösteriyor hem de başkaldırı çağrısı yapıyor İpşiroğlu. Dizinin dünkü bölümünde eğitim sisteminin bütün putlarını tahta kılıcıyla tuz-buz etmişti. Bugünkü yazısının ortasında ise ‘dinci eğitim’ alan başörtülü çocukların toplu fotoğrafına yer verilmiş. Kaynak gösterdiği dört romanın hiçbiri ‘çocuk kitabı’ değil. 1987-1989 *Çocuk Edebiyatı Yıllıkları*’ndan seçtiği alıntılar ise soruşturmalara cevap veren yazarların görüşlerinden oluşuyor. Alıntı yaptığı bütün yazarları, Hüsrev Hatemi’den Hasan Kıyafet’e kadar, herkesi Batı karşıtı ilan edivermesi ise tam bir bağızlık örneği.

Bu mu ‘eleştirel düşünce’ anlayışınız Zehra İpşiroğlu? Eleştirel düşünce ‘her tür hesaplaşmaya hazırdır’ diyerek meydan okuma cesareti göstermekten geri durmadığınıza göre, dizi yazınızın girişinde yer verdiğiniz Goethe’nin, “Hiçbir şey eyleme geçen cahillik kadar korkunç olamaz” sözüne aşılandığınızı fark etmiş olmalısınız. Bir gün karşılaşsak şu soruyu soracağım size: İki günlük dizi yazınız ‘eleştirel görüş’ müdür, kalıplı ‘eleştirel ideoloji’ saplantısı mı? Peki, ya şu cümlelerinizi hangi müzenin mermer kapısına nakşedilmesini ister-

siniz: *Eleştirel Yolun “Ölü Ozanlar Derneği”ndeki ilerici öğretmenin seçtiği yoldan daha güç, daha çok çaba ve etkinlik isteyen, ancak daha sağlıklı ve uzun sürede daha yapıcı sonuçlara yol açabilecek bir yol olduğuna inanıyorum.*

Zehra İpşiroğlu, eğitim sisteminin otoriter, kalıplı, dayatmacı, tek tipleştirici, yeteneği öldüren ders kitaplarına karşı önerdiği çocuk kitaplarının tamamı ise, tapınağı ilan ettiği Batı'dan!.. Bu ülkenin Jakoben ve sözde aydınlarının dayatmalarının farkında olunmadığını düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Batı'nın arkasına saklanarak yapmak istediğiniz “eleştirel ideoloji” pazarlamacılığıdır. Batı merkezli tek uygarlık saplantınızdan sizi kurtarmak gibi arzusu olan var mı bilmiyorum!.. Çocuk kitaplarının seküler zihniyete göre yazılması önerinize ise fincancı katırları bile güler, inanın.

Ataköy, 21 Şubat 1992 Bugün fark ettim: Zehra İpşiroğlu, 23-24 Temmuz 1990 tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan iki günlük yazı dizisinin başlığını değiştirmiş ve yazısına “Köktendinci Çocuk Yazımına Eleştirel Bir Yaklaşım” başlığı altında *Çağdaş Kültürümüz Olgular-Sorunlar* kitabında yer vermiş. Bakalım Zehra İpşiroğlu bu defa eskici pazarında müşteri bulabilecek mi?..

Ataköy, 25 Ağustos 1996 Yayımladığım üç *Çocuk Edebiyatı Yıllığı'nda* çocuk edebiyatı ekseninde çok farklı görüşlere yer vermiştik. Çocuk edebiyatı öğretimi ve çocuk edebiyatı araştırmalarının yetersiz olduğunu söylemeyen ve yazmayan da yok gibi. Yıllıkları hazırlarken farklı görüşleri yansıtarak olabildiğince nesnel bir tutum izlemiştik. Bunu ilk kez ‘kompleksiz’ ifade eden ise Selahattin Dilidüzgün oldu. *Çağdaş Çocuk Yazını / Yazın Eğitime Atılan İlk Adım* kitabını az önce bitirdim. Kitabın önsözünde, ‘Çocuk Edebiyatı Yıllıkları bu alandaki çalışmaların başında gelmektedir, ifadesi için Selahattin Bey’i yarın arayacağım ve teşekkür edeceğim.

Nişantaşı, 13 Eylül 1996 YÖK, sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde okutulacak çocuk edebiyatı dersi ile ilgili bir paragraflık programı kabul etmiş. Öğretmen okullarında okutulan çocuk edebiyatı dersinden sonra bu önemli bir aşama. Biraz araştırınca şu bilgiye ulaştım: Çocuk Edebiyatı Programı; YÖK, Dünya Bankası'nın Millî Eğitimi Geliştirme Projesi çalışmaları sonunda düzenlenmiş.

Henüz çağdaş bir çocuk edebiyatı kurmanın ilk aşamasındayız. Çocuk gerçeğine dayalı edebiyatın kozaları yavaş yavaş örülecek.

Üç Çocuk Edebiyatı Yıllığı'nın çocuk edebiyatı ile çocuk edebiyatı yayımcılığı arasında hem bir köprü hem de bir dönemeç olduğunu düşünüyorum. *Çocuk Edebiyatı Yıllıkları'nın* amacı çocuk kitabı yazarlığının çocuk edebiyatçılığına, çocuk yayımcılığının çocuk edebiyatı yayımcılığına evrilmesine ortam hazırlayabilmektir. Bunu ne kadar başardığını bugünden bilme imkânımız yok. Bu yargıyı da çocuk edebiyatı tarihçilerimize bırakalım...